

Pozn.: Materiál je dost rozšířen, doporučuje se znalost pouze hlavních „produktů“ Rady Evropy (Evropská úmluva o lidských právech, Evropský soud pro lidská práva, Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin, Úmluva o zabránění mučení, Evropská sociální charta, Benátská komise).

ČINNOST RADY EVROPY

Kurs: **Vybrané problémy mezinárodních organizací**
(Hubert Smekal, Pondělí, 15. března 2004)

Zdroje:

- <http://www.eis.cuni.cz/eis/fakta.htm> (stránka Rady Evropy v ČR – ve srovnání třeba se slovenskou velice slabá).
- <http://www.coe.int> (oficiální stránka Rady Evropy – vyčerpávající; omezené množství materiálů i v češtině – z ní údaje převzaty).
- Statute of the Council of Europe. London, 5. 5. 1949.
- NEVRLÁ, Jitka. „Rada Evropy“. s. 200-222. in Baňouch, H., Fedorko, M. (eds.) „Mezinárodní organizace“. MPÚ: Brno, 2001.
- The Council of Europe. „800 million Europeans“. 2003. (Podrobnější seznámení s činností Rady Evropy)
- Jurisconsult. „Analysis of the Court's Case-law in 2001“.
- HUBÁLKOVÁ, Eva. „Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika“. Linde: Praha: 2003

TERMINOLOGIE

Rada Evropy, Rada EU, Evropská rada

Evropské symboly

Vlajku Evropy si Rada Evropy zvolila v roce 1955. Na vlajce je zobrazen kruh tvořený dvanácti zlatými hvězdami na modrém pozadí. Počet hvězd je neměnný, dvanáctka je symbolickým číslem dokonalosti. Stejnou vlajku přijala později, v roce 1986, i Evropská společenství.

Hymnu Evropy má Rada Evropy od roku 1972. Je jí upravená *Óda na radost* z Beethovenovy 9. symfonie, v aranžmá Herberta von Karajana.

Evropská unie a Rada Evropy sice mají společné symboly, ale jinak zůstávají zcela samostatnými organizacemi.

ČESKÁ REPUBLIKA A RADA EVROPY

Přístup: 30. červen 1993.

REPREZENTACE:

Výbor ministrů: Cyril SVOBODA – min. zahr. věcí
Vlasta ŠTĚPOVÁ - vyslanec

Parlamentní shromáždění: 7 členů a 7 zástupců (Miroslav OUZKÝ – vedoucí delegace, Daniela FILIPIOVÁ - Vice-President.Parl. shr.)

Kongres místních a regionálních samospráv: 7 členů a 7 zástupců (Tomáš JIRSA, Hluboká nad Vltavou, - vedoucí delegace)

ROZPOČET

RE 2004: € 180 500 000

Příspěvek ČR: € 1 240 576 (tzn. 0.6873 %).

+ Náklady zastoupení nese každý stát sám.

LIDSKÁ PRÁVA

Soudce u Evropského soudu pro LP: Karel JUNGWIERT.

Počet stížností u Soudu proti ČR za rok 2003: 921

Rozsudky: 5 porušení Úmluvy.

CHARAKTERISTIKA RE

RE představuje jedinou skutečně pan-evropskou organizaci, má 45 členů, chybí pouze Bělorusko a Monako, které však již o členství zažádalo.

Rozsáhlou činnost Rady Evropy, politické organizace založené v roce 1949, dokumentují stovky doporučení adresovaných členským státům, která obsahují politické směrnice týkající se hlavních problémů společnosti, a více než 190 evropských smluv a úmluv vztahujících se k různým oblastem vzájemných vztahů. RE disponuje značnou šíří záběru, snaží se pokrýt vlastně všechny oblasti s výjimkou obrany (čl. 1 d Statutu). Představuje organizaci klasického mezivládního typu idealistického zaměření. Své projekty uvádí v život až na výjimky „měkkou“ cestou vzájemné shody, používá nejrůznějších doporučení a vzorových úprav, která jsou dávana státům k dispozici.

Rada Evropy svými činnostmi podporuje demokracii a lidská práva na celém kontinentu.

Kromě toho zajišťuje vypracování společných postojů k sociálním, kulturním a legislativním problémům v členských státech.

OBORY ČINNOSTI

- v obecné rovině ve **Statutu**:

Preambule se odvolává na oddanost duchovním a morálním hodnotám, které jsou společným dědictvím národů RE a zdrojem svobody jednotlivce i politické svobody a právního státu, tedy principů, které tvoří základ každé skutečné demokracie.

Čl. 1: **Cíl RE:** větší jednota mezi členy za účelem ochrany uskutečňování ideálů a zásad a za účelem usnadňování ekonomického a společenského rozvoje. Cíl má být naplněn skrze orgány RE **diskusí** o obecných otázkách a dále **dohodami a společnými opatřeními** v ekon., soc., kult., vědeckých, právních a správních záležitostech a cestou dodržování a další **realizace** lidských práv a základních svobod.

Z výše uvedeného vyplývají **prostředky:** diskuse, vzájemná spolupráce, politický tlak, vytváření dohod a úmluv, se kterými čl. st. harmonizují legislativu

V průběhu let se samozřejmě priority měnily, po roce 1989 se upřela pozornost na dodržování LP v postkomunistických zemích a pomoc při reformách. V historii RE dva **summity** hlav států, které vytkly nové směry vývoje.

Vídeňský summit (říjen 1993) – potvrdil politiku otevírání se a rozšiřování, priority: reforma procesu ochrany LP dle Evropské úmluvy, ochrana národnostních menšin (Balkán), boj s intolerancí. Nové politické cíle: RE jako strážce bezpečnosti demokracie, stabilita a mír v Evropě.

Po vstupu Ruské federace (1996) další problémy: migrace, korupce, menšiny, vyloučení ze společnosti.

Štrasburský summit (říjen 1997) – priority: posílení práce RE v oblasti demokracie, LP, společenské soudržnosti a strukturální reformy.

Byl ustaven desetičlenný Výbor moudrých, tvořený významnými politiky a státníky, který připravil komplexní analýzu RE a navrhnul nové metody práce.

Současnost

Walter Schwimmer

generální tajemník Rady Evropy:

Sedm cest pro budoucí akce 2001-2005

- 1. Podpora demokratických principů zvýšením politického vlivu organizace** – jediná pan-evropská org.; širší koncepce samotné demokracie, která bere na zřetel filosofické, vědecké, sociální, vzdělávací a kulturní aspekty – zahrnuje i etické problémy nových technologií a potenciální hrozby pro individuální práva; nové typy kriminality; ochrana kulturní rozmanitosti a akce zaměřené na boj proti sociální diskriminaci.
- 2. Vybudování prostoru sdílených lidských práv v Evropě** – nutná reforma Soudu pro LP, ovšem rozvoj role Rady Evropy v oblasti lidských práv nelze redukovat jen na nezbytnou reformu Evropského soudu pro lidská práva. Její systém ochrany lidských práv zahrnuje rozsáhlou síť standardů a monitorovacích struktur, ale jeho dopad je potřeba zvýšit aktualizací pracovních metod, zvýšením jeho kapacity tak, aby obstála tváří v tvář výzvám rozšířeného členství, a zajištěním toho, že jeho práce a závěry (včetně vynucování rozsudků tohoto soudu) budou mít rychlé a adekvátní účinky.
- 3. Rozvoj demokratických standardů a zajištění toho, že je státy aplikují** - Přijetí úmluv a vyzývání států k jejich podpisu nestačí - další pozornost by měla být věnována aplikaci standardů, které Rada stanovila, a to s pomocí plného využívání různých kontrolních systémů a poskytováním pomoci členským státům, které ji potřebují pro dosažení skutečné demokratické rovnosti. Jak poskytovaná pomoc, tak i vykonávaná kontrola budou efektivnější, jestliže výsledky posouzení (včetně zjištění na základě monitorování Výborem ministrů) budou systematicky zveřejňovány
- 4. Reagování na očekávání evropských občanů pomocí zásadních projektů** - projekty by se měly zaměřovat na takové hlavní sociální otázky, jako je: podpora a řádné fungování demokratických institucí (včetně etických kodexů pro volené představitele a držitele veřejných funkcí); nové hrozby pro lidská práva a nové typy kriminality spojené s krizovými situacemi, sexuální zneužívání lidských bytostí a obchodování s nimi, nové technologie atd.; ochrana menšin a boj proti veškerým formám netolerance; ochrana individuálních svobod a bezpečnosti zejména dětí a zranitelných skupin a boj proti korupci a organizovanému zločinu. Nezbytný je interakční multidisciplinární přístup. Počet projektů bude muset být omezen a dostupné zdroje soustředěny na dosažení praktických výsledků v krátké době.

Budoucí práce Rady Evropy se bude ubírat **čtyřmi hlavními směry: lidská práva** (reforma Evropského soudu pro lidská práva a také nové priority); **demokracie** (příprava a přijetí tzv. Magny charty demokracie v Evropě); **kulturní rozmanitost** (reforma a demokratizace školství, rozvoj kultury jako prostředku pro předcházení konfliktům a zároveň zachování rozmanitosti kulturního dědictví členských států); **sociální soudržnost** (přístup ke zdravotním a sociálním službám, boj proti diskriminaci, ochrana uprchlíků a imigrantů, zavedení minimálních standardů sociálního zabezpečení atd.).

5. **Posuzování dosažených výsledků projektů a akcí pro zlepšení efektivity.** Schopnost Rady Evropy stanovit nové standardy a monitorovat soulad s existujícími úmluvami musí být pravidelně posuzována. Zlepšování pracovních metod by měla doprovázet hloubková revize současného systému mezivládních komisí. Při této příležitosti je třeba poznamenat, že kdykoli je to možné, nabízejí dílčí dohody a rozšířené dílčí dohody pružnější základ pro spolupráci v oblastech, které jsou nové nebo zajímavé pouze pro omezený počet členských států (jako například spolupráce v oblasti Středomoří).
6. **Vytváření těsnějších pracovních vazeb s Evropskou unií, OBSE a Organizací spojených národů.** Společné projekty s Evropskou komisí (Evropský rok jazyků 2001) a kooperační programy se zeměmi ve fázi transformace se již rozběhly a měly by pokračovat. Vysoce žádoucí je **přistoupení Evropské unie** k dílčím dohodám Rady Evropy, zejména k Evropské úmluvě o lidských právech. Maximální úsilí je nutno věnovat zajištění toho, že pravidla daná Evropskou unií a Radou Evropy se nedostanou, ať už přímo nebo nepřímo, do rozporu zejména nyní, kdy Evropská unie přijala řadu nových textů, jako je například Charta základních práv. Obecně řečeno, prioritou Rady Evropy je politický **posun směrem k partnerské smlouvě**, která bude institucionalizovat spolupráci s Evropskou unií. Organizace **OBSE a Rada Evropy se navzájem doplňují**. Existuje zde zřejmá potřeba vyjasnit a posílit vztahy mezi těmito dvěma organizacemi, které jsou obě aktivní v oblasti demokracie a lidských práv, ale ve svých pracovních metodách, strukturách, členské základně a především v legislativních a politických závazcích přijatých jejich příslušnými členskými státy se liší. OBSE je bezpochyby lépe vybavena pro krizové řízení v terénu, ale Rada Evropy jasně vede v oblastech dlouhodobé spolupráce, předcházení konfliktům a pokrizového řízení. Výměna informací a koordinační schůzky na nejvyšší úrovni a přímo v terénu.
7. **Zesílení politické spolupráce s pozorovatelskými státy.** Mezi zřejmé příklady spolupráce patří zrušení trestu smrti v mírové i válečné době a dosažení všeobecného zákazu diskriminace na základě uplatňování Protokolu č. 12 k Evropské úmluvě o lidských právech. Rada Evropy měla poskytovat členským, žadatelským a pozorovatelským státům svoji pomoc ve specifických oblastech, v nichž jsou univerzálně uznávány její speciální odborné zkušenosti.

• LIDSKÁ PRÁVA

Rada Evropy věří, že lidská práva jsou univerzální, nedělitelná a podstatná pro všechny demokratické společnosti.

V zájmu ochrany těchto práv je činnost Rady Evropy zaměřena na:

- upevnění evropské solidarity prostřednictvím systémů účinné kontroly a ochrany - při zaručení respektu k jednotlivcům, jejich občanským a politickým svobodám a jejich sociálním, ekonomickým a kulturním právům;
- identifikaci nových ohrožení lidských práv a lidské důstojnosti;
- rozvíjení veřejného uvědomění a podporu výchovy k lidským právům ve školách, univerzitách i pro skupiny odborníků.

Přehled nejvýznamnějších úmluv

- **Evropská úmluva o lidských právech (ETS č. 5)** z roku 1950 představuje propracovaný systém kontroly a ochrany lidských práv (např. Andrew Moravcsik jej označuje za vůbec nejúčinnější). Každý, kdo se domnívá, že došlo k porušení jeho práv zaručených touto úmluvou, a nemá další možnost domáhat se práva u národních soudů, může podat stížnost. Od roku 1950 bylo předloženo více než 50 000 takovýchto podání.

Zajímavé případy z poslední doby: Streletz, Kessler a Krenz proti Německu (pohraničníci), Bankovic (bombardování Belehradu), Welfare Party (zrušení turecké strany, která chtěla zavést právo šaría a teokratický režim). Garaudy vs. Francie (neposkytnutí ochrany projevu knize popírající holocaust), Hatton (lidé žijící blízko Heathrow protestovali proti způsobů, jak vláda upravila noční lety), Chapman (život v maringotce vs. krajino tvorba), muslimské šátky učitelek.

- **Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin** (ETS č. 157) vstoupila v platnost v únoru 1998. Úmluva stanoví **principy a cíle**, které podniknou smluvní strany k zajištění ochrany národnostních menšin. Rámcová úmluva je prvním právně závazným multilaterálním nástrojem pro všeobecnou ochranu národnostních menšin. Do praxe se uvádí prostřednictvím vnitrostátních zákonů a programů. Úmluva stanovuje zásady závazné pro státy, které ji ratifikovaly. Jde především o rovnost před zákonem, přijímání opatření k zachování a rozvíjení kultury, zachování identity, náboženství, jazyka a tradic národnostních menšin, zajištění přístupu do hromadných sdělovacích prostředků, svobodné, pokojné kontakty mezi příslušníky národnostních menšin, kteří legálně žijí v různých státech. Pro svou realizaci Úmluva stanovuje postup, který dává Výboru ministrů právo, aby za pomoci sboru poradců zhodnotil, jak je uváděna do praxe.
- **Úmluva o zabránění mučení** (ETS č. 126) z roku 1987 ustavila **Výbor nezávislých expertů**, který je oprávněn kontrolovat místa, kde jsou umístěny osoby zbavené svobody. Evropská úmluva o zabránění mučení stanovuje doplňující ochranu pro uvězněné a vzaté do vazby, kteří by se mohli stát obětí týrání nebo nelidského či ponižujícího zacházení. Výbor má právo navštěvovat místa, kde úřady mohou držet osoby - věznice, vazební věznice pro mladistvé, policejní stanice, vojenské ubytovny, psychiatrické léčebny, apod. Výbor zjišťuje, jak se zachází s lidmi zbavenými svobody, a navrhuje doporučení pro posílení jejich ochrany.
- **Evropská sociální charta** (ETS č. 35) z roku 1961 a její dodatkový protokol tvoří analogii Evropské úmluvy o lidských právech v oblasti ochrany sociálních a ekonomických práv. Zaručuje účinný výkon 23 základních sociálních práv a posiluje rozvíjení opravdové sociální politiky v Evropě. Zaručuje taková práva jako je právo na práci a odbornou přípravu, na spravedlivé pracovní podmínky a odměnu za práci, na členství v odborech, na sociální a lékařské služby a sociální jistoty. **Revidovaná sociální charta** z roku 1996 (ETS č. 163, ČR podepsala, ale neratifikovala) posiluje zásadu rovného postavení žen a přiznává práva v dalších oblastech, jako např. právo na důstojné bydlení.
- **Evropský zákoník sociálního zabezpečení** (ETS č. 48) stanoví standardy ochrany na různých úsecích sociálního zabezpečení, jako jsou starobní a invalidní důchody, léčebná péče atd.
- **Úmluva o ochraně lidských práv a biomedicině** (ETS č. 164) podepsaná v roce 1997, je prvním mezinárodním právně závazným dokumentem ochrany lidských bytostí proti možnému zneužití nových biologických a lékařských technik. Jejím základním cílem je zajistit základní práva, důstojnost a identitu jedinců. Dodatkový protokol k této úmluvě (ETS č. 168), podepsaný v lednu 1998, zakazuje klonování lidských bytostí.

- **Úmluva o právním postavení migrujících pracovníků** (ETS č. 93 – ČR ani nepodepsala) je založena na principu rovnosti zacházení pro migrující pracovníky a státní příslušníky hostitelské země a zaručuje právo na spojení rodin. Řídící výbor pro rovnost žen a mužů ustavený v roce 1979 podporuje spolupráci vlád na tomto úseku pomocí četných aktivit a iniciativ.

Co dále dělá Rada Evropy pokud jde o lidská práva?

Evropská komise proti rasismu a nesnášenlivosti (ECRI) bojuje proti rasismu, xenofobii, antisemitismu a dalším typům nesnášenlivosti ve všech členských státech a upevňuje v tomto směru právní a politické záruky. Komise vyhodnocuje účinnost všech existujících národních i mezinárodních opatření..

Podpora rovnosti žen a mužů je integrální součástí zajišťování lidských práv. Rada Evropy má řadu iniciativ, které se snaží zamezit obchodu s lidmi pro sexuální využití, potírat násilí páchané na ženách, zajistit - pokud možno - vyvážené zastoupení žen a mužů v politickém a občanském životě a podporovat hlavní směry uplatňování rovnosti pohlaví ve všech oblastech života společnosti.

Svoboda projevu je základním kamenem demokratické společnosti. Kromě soudní ochrany tohoto základního práva v Evropské úmluvě o lidských právech, se Rada Evropy snaží rozšířit oblasti svobody projevu a informací hromadných sdělovacích prostředků přijetím právních a metodických postupů pro ověřování těchto svobod.

Komisař pro lidská práva

Úřad Komisaře pro lidská práva byl vytvořen v roce 1999. Komisař odpovídá za rozšiřování výchovy k lidským právům a pozornost členských států této sféře, jakož i za zajištění plného, účinného respektování dokumentů Rady Evropy jako jsou úmluvy, doporučení a rezoluce přijaté Výborem ministrů. Komisař nemá přímou právní moc, avšak podává návrhy a informace o ochraně lidských práv a předcházení jejich porušování.

Sexuální zneužívání – ročně milion dětí na světě sexuálně zneužito, sexuální turismus. RE doporučení.

Bioetika – rovnováha mezi vývojem a respektem lidské důstojnosti. Klonování, eutanázie. Snaha o zajištění bezpečnosti při transfúzi krve a boj proti diskriminaci postižených AIDS.

Kontrolní výbor bioetiky – složený z vědců a právníků zodpovědný za přípravu textů RE o bioetice. **1997 Úmluva na ochranu LP a důstojnosti lidských bytostí s ohledem na aplikace biologie a medicíny** – první právně závazný mezinár. text v této oblasti.

• ZDRAVOTNICTVÍ

Evropský lékopis (ETS č. 50) z roku 1964 obsahuje právně závazné standardy pro přibližně 2000 léčiv, od léčivých bylin, jednoduchých chemických látek přírodního nebo umělého původu, po komplexní výrobky, včetně očkovacích látek pro lidi a zvířata. Zahrnuje všechny fáze farmaceutického procesu od výroby až po marketing. 1995 nový Evropský direktorát pro kvalitu léčiv.

Transfuze krve: Rada Evropy zřídila síť národních středisek transfuze krve a Evropskou banku zvláštních krevních skupin se sídlem v Amsterdamu.

Toxikomanie: Více než 1,5 milionu Evropanů potřebuje lékařskou péči a podporu společnosti. Uživatelé stále více kombinují alkohol, tabák, léky a drogy. Francie: více než 16% úmrtí kvůli zneužití legálních či ilegálních drog.

"Skupina Pompidou" ustavená v roce 1971 je multidisciplinární orgán koordinující postup členských států v boji proti drogám. Analýza, šíření informací, prognózy.

Postižení: 80 milionů postižených Evropanů, do 60. let pouze finanční nebo hmotná pomoc, později snaha o větší integraci. Orgán: **Výbor pro rehabilitaci a integraci lidí s postižením.**

- **VOLBY A DEMOKRACIE**

Rada pro demokratické volby složena ze zástupců Benátské komise, Parlamentního shromáždění a Kongresu místních a region. samospráv – dohled nad volbami. 1. aktivita RE 1990 1. svobodné volby v NDR.

- **RASISMUS**

Rovnost práv bez ohledu na rasu zajišťuje Evropská úmluva o LP. **1993 Evropská komise proti rasismu a netoleranci.**

Zvláštní problém **Romové**, v Evropě 8-10 milionů – snaha o ochranu, boj proti rasismu a netoleranci a zabránění vyloučení ze společnosti. Podpora účasti Romů na životě společnosti.

- **BEZPEČNOST**

Potlačování terorismu: úmluva z roku 1977 (ETS č. 90) - po útocích na WTC 2001 na popud Výboru ministrů podepsána všemi členy RE. Multidisciplinární skupina pro mezinárodní akci proti terorismu sepsala protokol k této úmluvě, který je od loňského roku otevřen k podpisům.

Evropa otevřený kontinent, terorismus velká hrozba. 70. léta politický terorismus (Itálie, Francie, Německo), dnes separatistický terorismus (Španělsko, Francie, Irsko).

2002 Guidelines pro lidská práva a boj proti terorismu – snaha nalézt rovnováhu, za určitou hranici nesmí stát jí (mučení, diskriminace, právo na život, spravedlivý proces).

Úmluva proti praní špinavých peněz.

Ochrana dat: úmluva z roku 1981 (ETS č. 108) je jediným mezinárodním instrumentem zaměřujícím se na ochranu osob před zneužitím počítačově zpracovaných údajů.

Divácké násilí: Po tragedii, k níž došlo na bruselském heyselském stadionu v květnu 1985, byla přijata **úmluva** (ETS č. 120) obsahující praktická opatření k potírání diváckého násilí při sportovních utkáních.

Kyber-zločin – Úmluva o kyber-zločinu – první mezinárodní smlouva v této oblasti. Ve spolupráci s USA, Kanadou, Japonskem, Jižní Afrikou stanovuje RE právní a etické standardy. Dodatkový protokol k této úmluvě vyžaduje po státech kriminalizaci šíření rasistických a xenofobních materiálů skrze počítačové systémy. Snaží se harmonizovat trestní právo v boji proti rasismu a xenofobii na internetu a zlepšit mezinár. spolupráci v této oblasti.

Příklady: **virus** I love you se roku 2000 rozšířil z Filipín do USA a pak do Evropy. V USA napadl 65% firem s více než 200 pracovníky, ve Švýcarsku na den vyřadil vládní maily. FBI: vzniká 50 virů týdně. **Pedofilie:** na internetu půl milionu dětských pornograf. fotek volně k dispozici. **Rasismus:** USA asi 3000 rasistických stránek, které chrání svoboda projevu – 1. dodatek. **Hackeri:** získávání osobních údajů. Organizované gangy z Ruska a Ukrajiny se dostaly k nejméně milionu čísel kreditních karet. Nutné přijetí domácích zákonů.

Organizovaný zločin – MMF odhaduje zisky z ilegálních operací ročně na 500 miliard dolarů, tedy asi 2% světového HDP, hlavní – pašování drog a zbraní. **Skupina**

specialistů na kriminální právo a kriminologické aspekty organizovaného zločinu – analýzy. RE monitoring, asistenční programy, kooperace s dalšími organizacemi.

- **VZDĚLÁNÍ, KULTURA, KULTURNÍ DĚDICTVÍ**

Bolognský proces – cíl: vytvořit do roku 2010 Evropský prostor vyššího vzdělání – uznávání kvalifikací, celoživotní studium, transparentnost, lepší adaptace na požadavky trhu.

Výuka historie bez předsudků, znesvářené státy spolu připravují knihy o historii.

Evropská kulturní úmluva (ETS č. 18) z roku 1954 stanoví rámec pro spolupráci vlád v oblasti vzdělávání, kultury, kulturního dědictví, sportu a mládeže. Z dosažených praktických výsledků lze poukázat na: projekty týkající se škol a dalšího vzdělávání; nové přístupy pro výuku cizích jazyků a historie; interkulturní a lidsko-právní vzdělávání; databázi výzkumu vzdělávání v Evropě (EUDISED); organizaci evropských uměleckých výstav; evropské kulturní turistické trasy; a opatření k ochraně evropského filmu.

Evropské centrum pro moderní jazyky: Graz

Evropské dědictví: úmluvy o ochraně architektonického dědictví (ETS č. 121) a **ochraně archeologického dědictví** (ETS č. 66, 143) obsahují právní ustanovení pro ochranu památek a vytvářejí praktický rámec pro spolupráci na evropské úrovni.

V roce 1996 byla založena **Evropská nadace pro kulturní dědictví a řemesla** (FEMP), která napomáhá rozvoji školících programů pro odborníky - historiky, při organizaci pilotních projektů a při výměně informací, dále při sestavování odborných sítí a při podpoře systémů zvyšujících informovanost v dané oblasti.

- **SPORT**

RE 1. mezinárodní organizace zabývající se o sport. Pomáhá tvořit etický rámec pro sportovní aktivity – fair play, doping, boj proti násilí na stadionech. Od amatérů po nejvyšší úroveň.

Původně sportovní problematika pouze diskutována v rámci Rady pro kulturní spolupráci, později vznik úmluv. Sport na pozadí vývoje – průmyslová a kancelářská práce, městský život, konzumní společnost. Snaha o propagaci sportu pro všechny.

Evropská charta sportu (1975) a Kodex sportovní etiky obsahují směrnice pro rozvoj bezpečné, zdravé a všeobecně přístupné sportovní činnosti.

Boj proti dopingu: úmluva z roku 1989 (ETS č. 135) proti dopingu ve sportu stanoví pravidla pro harmonizaci antidopingových předpisů a obsahuje referenční seznam zakázaných látek. Ustanovena monitorovací skupina.

Naproti tomu EU ke sportu pouze ekonomický přístup.

- **MLÁDEŽ**

Evropská střediska mládeže založená v roce 1972 ve Štrasburku a v prosinci 1995 v Budapešti jsou vzdělávací zařízení, sdružující mladé lidi z celé Evropy. Každý rok jimi projde více než 2000 mladých lidí.

Evropský fond mládeže sídlící ve Štrasburku, poskytuje finanční podporu mezinárodním aktivitám.

Karty slev pro mladé.

- **ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ**

Bernská úmluva (ETS č. 104) z roku 1979 chrání široký okruh vzácných a ohrožených druhů zvířat a rostlin a podporuje mezinárodní harmonizaci opatření na ochranu přírody.

Škody na životním prostředí: úmluva z roku 1993 (ETS č. 150) stanoví obecný princip občanskoprávní odpovědnosti za škody způsobené životnímu prostředí a vytváří rovnováhu mezi ochranou životního prostředí a průmyslovou činností.

Úmluva o ochraně životního prostředí prostřednictvím trestního práva (ETS č. 172) byla otevřena k podpisu 4. listopadu 1994.

Středisko **Naturopa** je dokumentační a informační středisko, které pořádá kampaně pro širší pochopení klíčových aspektů ochrany životního prostředí.

- **OBCE A REGIONY**

Místní samospráva: Evropská charta místní samosprávy (ETS č. 122) z roku 1985 definuje ústavní a právní zásady pro místní samosprávu a popisuje struktury a zdroje pro zajištění úkolů místních orgánů.

Navrhovaná **Evropská charta regionální samosprávy** žádá pravomoci, svobody, demokratické struktury, adekvátní fondy a zaměstnance pro regionální samosprávy, aby samy mohly řídit své záležitosti bez zásahů státu.

Spolupráce přesahující hranice států: rámcová úmluva (ETS č. 106) z roku 1980 podporuje a usnadňuje uzavírání dohod mezi sousedními regiony a obcemi na obou stranách hranic týkajících se například územního rozvoje, ochrany životního prostředí a zlepšení veřejných služeb.

Charta regionálních a menšinových jazyků (ETS č. 148) z roku 1992 si klade za cíl zachovat regionální a menšinové jazyky a zvýšit jejich užívání. Povzbuzuje lidi k jejich studiu.

- **HROMADNÉ SDĚLOVACÍ PROSTŘEDKY**

Televize bez hranic: úmluva (ETS č. 132) z roku 1989 obsahuje základní soubor předpisů pro usnadnění vysílání televizních programů přes hranice států.

EURIMAGES: je evropský fond založený v roce 1988 k rozvoji koprodukce a distribuce uměleckých kinematografických a audiovizuálních děl. Jeho roční rozpočet činí asi 14 mil. liber šterlinků.

Cena Evropy se od roku 1987 uděluje původním a tvůrčím televizním programům. Mohou se o ni ucházet místní, regionální i národní televizní stanice.

- **FINANCE**

Praní špinavých peněz: úmluva (ETS č. 141) z roku 1990 stanoví národní a mezinárodní opatření k zablokování a konfiskaci prostředků pocházejících z trestné činnosti (obchod se zbraněmi, terorismus, defraudace a zejména obchod s drogami).

Nedovolené obchodování akciami: úmluva (ETS č. 130) z roku 1989 si klade za cíl napomáhat při odhalování nedovoleného obchodování akciami prováděné zaměstnanci na burzách.

- **SOLIDARITA**

Programy spolupráce a odborné podpory jako jsou **DEMOSTHENES**, **THEMIS** a **LODE** zahájila Rada Evropy roku 1990, aby pomohla rozvíjejícím se demokraciím při realizaci politických, právních a ústavních reforem. Zaměřují se na místní správu, justici, vězeňství a další oblasti.

Evropská komise pro demokracii prostřednictvím práva (**Benátská komise**) se zabývá výzkumem a vydává právní stanoviska týkající se rozvoje a fungování demokratických institucí a ústavního práva. Založena v květnu 1990, pomáhá se sepisováním nových ústav a základních právních předpisů. Konzultační funkce. Využilo dokonce i Rusko.

Středisko Sever-Jih bylo založeno v roce 1990 v Lisabonu, jeho hlavním úkolem je zvyšovat u Evropanů vědomí globální vzájemné závislosti a podporovat solidaritu.

Fond sociálního rozvoje Rady Evropy založený v roce 1956 financuje projekty určené na pomoc uprchlíkům a migrantům a organizuje pomoc obětem přírodních katastrof. Z fondu se také poskytují půjčky na realizaci projektů tvorby pracovních míst, bytové výstavby, jakož i projektů v oblasti sociální infrastruktury, vzdělávání a zdravotnictví. Půjčky poskytnuté fondem činily asi 1,3 miliardy ECU.

Evropská úmluva o lidských právech a Evropský soud pro lidská práva

Evropská úmluva o lidských právech (ETS č. 5) podepsána v Římě 4. listopadu 1950 a vstoupila v platnost roku 1953.

Je to mezinárodní úmluva, jejímž prostřednictvím členské státy Rady Evropy našly způsob, jak stanovená lidská práva a základní svobody zaručit všem, kdož jsou pod jejich jurisdikcí.

Evropská úmluva o lidských právech a její protokoly zaručují:

právo

- na život, svobodu a bezpečnost jedince;
- na spravedlivý soud v občanskoprávních a trestních záležitostech;
- volit a kandidovat ve volbách;
- na svobodu myšlení, svědomí a náboženství;
- na svobodu názoru (včetně svobody hromadných sdělovacích prostředků);
- na vlastnictví majetku.

zákaz

- týrání a nelidského nebo ponižujícího zacházení či trestání;
- trestu smrti;
- diskriminace při využívání lidských práv a svobod zaručených Úmluvou;
- vyhošťování vlastních státních příslušníků nebo odmítání jejich vstupu;
- hromadné vypovídání cizinců.

PROČ je Úmluva tak významná?

Úmluva je prvním úspěšným pokusem o zabezpečení ochrany řady práv a svobod uvedených ve Všeobecné deklaraci lidských práv přijaté OSN v roce 1948.

Stala se v celém světě vzorem pro ostatní systémy, jmenovitě i pro Americkou úmluvu o lidských právech.

Je jediným stálým a nezávislým kontrolním mechanismem v Evropě, který zabezpečuje, že státy respektují široký okruh základních práv (především občanských a politických).

Význam Úmluvy je nejen v šíři práv, která obsahuje, ale i v ochranném aparátu vybudovaném ve Štrasburku pro rozhodování o ohlášených porušeních těchto práv a pro zabezpečení dodržování závazků vyplývajících pro státy z této Úmluvy.

Státy, které jsou smluvními stranami Úmluvy, jsou povinny zajistit každému pod svou jurisdikcí, bez ohledu na pohlaví, rasu, národnostní či etnický původ, atd., aby mohl užívat lidská práva a svobody chráněné Evropskou úmluvou o lidských právech.

Mechanismus ochrany LP

Původně byly k dohledu nad uplatňováním práv zaručených Úmluvou ustaveny dvě nezávislé instituce: Evropská komise pro lidská práva (1954) a Evropský soud pro lidská práva (1959).

V zájmu usnadnění řešení požadavků nové, větší Evropy bylo na Vídeňském summitu v roce 1993 rozhodnuto nahradit původní dvoustupňový systém novým Evropským soudem pro lidská práva.

Tento nový Soud se sídlem ve Štrasburku začal pracovat jako součást Rady Evropy 1. listopadu 1998.

Revizi úmluvy si vyžádal rostoucí počet stížností, jejich větší komplexnost a rozšíření členské základny Rady. Smyslem této reformy je zrychlit soudní jednání a učinit je efektivnější a také zlepšit přístup k soudnímu projednávání.

Jednotný soud pro lidská práva sídlí ve Štrasburku a tvoří jej 45 soudců - z každé členské země jeden. Soudci jsou voleni Parlamentním shromážděním na dobu 6 let. Soud zasedá permanentně a zabývá se všemi stádii soudního jednání, od přijetí stížnosti až po konečné soudní rozhodnutí. Stěžovatelé mají nyní přímý přístup k Soudu. Dohled nad plněním rozhodnutí Soudu je i nadále úlohou Výboru ministrů.

Jak systém pracuje?

Na prvním místě musí systém pracovat na národní úrovni (princip subsidiarity). Každý členský stát musí zajistit, aby každý jednotlivec pod jeho jurisdikcí mohl užívat tato práva. Pokud toto základní zabezpečení nefunguje, může za určitých podmínek kdokoliv podat stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva. Státy rovněž mohou podávat stížnosti na jiné státy.

Soudci musí být zcela nezávislí a nestranní.

Stížnosti zaslané Soudu jsou nejprve posouzeny Výborem tří soudců, který rozhodne o jejich přípustnosti k vlastnímu projednávání.

Aby stížnosti byly přijatelné, musejí žadatelé prokázat, že vyčerpali všechny opravné prostředky dostupné ve státě, v němž k údajnému poškození došlo, a žádost podat do šesti měsíců od konečného rozhodnutí soudu nebo věcně příslušné instituce tohoto státu. Případy, které nejsou jasně doloženy, budou už v této fázi z projednávání jednomyslným rozhodnutím Výboru vyřazeny.

Předmět stížností

Jednotlivé stížnosti na nedodržování Úmluvy se týkají širokého okruhu témat, jako např. používání tělesných trestů, omezování svobody mentálně postižených, práv uvězněných, vojenských a profesních kázeňských řádů, nevyhnutelnosti a délky soudních postupů, odposlouchávání telefonů, zákonů týkajících se homosexuálů, svobody tisku, otázek péče o děti, práva na opětovné spojení rodin nebo otázek deportace.

JAK je stížnost vyřizována?

Když je podání prohlášeno za přípustné, Soud vyzve strany, aby se pokusily o smír.

Pokud to není možné, dojde k veřejnému slyšení. Soud může zasedat jako Senát o sedmi soudcích nebo ve výjimečných případech jako Velký senát sedmnácti soudců.

Rozsudky jsou vyhlášovány na veřejném zasedání Soudu a není proti nim odvolání.

Rozhodnutí Soudu jsou konečná a pro zúčastněné státy závazná. Vykonání rozsudku znamená pro členské státy nejen odškodnění stěžovatele, který vyhrál spor, ale i zajištění, aby se podobné porušení lidských práv nemohlo v budoucnosti opakovat.

JAK jsou rozsudky vymahatelné?

Úkolem Výboru ministrů Rady Evropy je monitorovat rozsudky Soudu. Tím se zajišťuje, aby státy přijaly zásadní opatření, nezbytná pro zabránění dalšímu porušování lidských práv (např. změny legislativy, precedenční zákony, pravidla a postupy, budování dalších věznic, jmenování nových soudců).

Tím je také zajištěno, že se stěžovateli dostalo spravedlivé satisfakce přiznané Soudem nebo, v určitých případech, byla přijata jiná konkrétní opatření pro zajištění plné satisfakce (např. obnovení projednávání případu, zrušení zákazu vycestování nebo zrušení rozhodnutí o konfiskaci, vymazání policejního záznamu, vydání povolení k pobytu, apod.)

Pokud je stěžovatel přesvědčen, že nedostal přiměřené odškodnění, může se obrátit na Výbor ministrů.

Evropský soud pro lidská práva

Za prvních 20 let existence (1960-81) – zhruba 50 rozsudků.

Stálý nárůst zátěže: během prvních čtyř měsíců roku 1991 předloženo víc případů než za prvních 23 let existence.

Registrované žádosti – 1981 – 404
 1998 – 5 979
 2001 – 13 858

⇒ volání po další reformě.

Příloha

45 členských států Rady Evropy

Albánie

Andorra

Arménie

Ázerbájdžán

Belgie

Bosna a Hercegovina

Bulharsko

Česká republika

Dánsko

Estonsko

Finsko

Francie

Gruzie

Chorvatsko

Irsko

Island

Itálie

Kypr

Lichtenštejnsko

Litva

Lotyšsko

Lucembursko

Maďarsko

bývalá jugoslávská republika Makedonie

Malta

Moldavsko

Německo

Nizozemsko

Norsko

Polsko

Portugalsko

Rakousko

Rumunsko

Rusko

Řecko

San Marino

Slovenská republika

Slovinsko

Španělsko

Srbsko a Cerná hora

Švédsko

Švýcarsko

Turecko

Ukrajina

Velká Británie

Státy se statutem pozorovatele:

Japonsko

Kanada

Mexiko

USA

Vatikán

Kandidátské země:

Monako